

בקבלת החבורה
בלי נדר
לדבר ולחשוב אך טוב
על כל אחד מישראל
באשר הוא

בס"ד לקראת עצמאות תשע"ט

הרהורים ליום העצמאות השבעים ואחת

תהילים פרק עא

בָּדַד יְהוָה חֲסִיתִי; אֵל-אֲבוֹשָׁה לְעוֹלָם א
בְּצִדְקָתְךָ, תִּצְלִינִי וּתְפַלְטֵנִי; הַטָּה-אֵלֵי אֲזִנְךָ, וְהוֹשִׁיעֵנִי ב
הָיָה לִי, לְצוּר מַעוֹן לְבֹא-א-- תִּמְיֵד, צוּיֵת לְהוֹשִׁיעֵנִי ג
כִּי-סִלְעִי וּמִצּוּדֵי אֶתָּה
אֱלֹהֵי--פִלְטָנִי, מִיַּד רָשָׁע; מִכַּף מַעוֹל וְחוֹמֶץ ד
כִּי-אֶתָּה תִּקְוֹתִי; אֲדֹנֵי יְהוָה, מִבְּטָחִי מִנְּעוּרֵי ה
עָלִיד, נִסְמַכְתִּי מִבֶּטֶן--מִמַּעַי אִמִּי, אֶתָּה גּוֹזִי; בָּדַד תִּהְלֶתִי תִּמְיֵד ו
כְּמוֹפֶת, הָיִיתִי לְרַבִּים; וְאֶתָּה, מִחֲסִי-עוֹ ז
יִמְלֵא פִי, תִּהְלֶתְךָ; כָּל-הַיּוֹם, תִּפְאָרְתְּךָ ח
אֵל-תִּשְׁלִיכֵנִי, לְעֵת זָקְנָה; כְּכֹלוֹת כָּחִי, אֵל-תַּעֲזֹבֵנִי ט
כִּי-אֲמַרוּ אוֹיְבֵי לִי; וְשֹׁמְרֵי נַפְשִׁי, נִוָּעְצוּ יַחְדָּו י
לֹאמַר, אֱלֹהִים עֲזָבוּ; רָדְפוּ וְתִפְשׁוּהוּ, כִּי-אֵין מִצִּיל יא
(אֱלֹהִים, אֵל-תִּרְחַק מִמֶּנִּי; אֱלֹהִי, לְעִזְרָתִי חִישָׁה (חוֹשָׁה יב
נִבְשׂוּ כָלִו, שְׁטָנִי נַפְשִׁי; יַעֲטוּ חֶרֶף, וְכָלִמָּה--מִבְּקָשִׁי, רָעַתִּי יג
וְאֵנִי, תִּמְיֵד אֲנִיחֵל; וְהוֹסַפְתִּי, עַל-כָּל-תִּהְלֶתְךָ יד
פִּי, יִסְפָּר צִדְקָתְךָ--כָּל-הַיּוֹם תִּשׁוּעָתְךָ: כִּי לֹא נִדְעָתִי סְפֹרוֹת טו
אֲבֹא--בְּגִבּוֹרֹת, אֲדֹנֵי יְהוָה; אֲזִכִּיר צִדְקָתְךָ לְבָדָד טז
אֱלֹהִים, לַמִּדְּתָנִי מִנְּעוּרֵי; וְעַד-הַנְּהָ, אֲגִיד נִפְלְאוֹתֶיךָ יז
וְגַם עַד-זָקְנָה, וְשִׁיבָה-- אֱלֹהִים אֵל-תַּעֲזֹבֵנִי יח
עַד-אֲגִיד זְרוּעֶךָ לְדוֹר; לְכָל-יְבֹא, גְּבוּרָתְךָ
וְצִדְקָתְךָ אֱלֹהִים, עַד-מָרוֹם יט
אֲשֶׁר-עָשִׂיתָ גְּדִלוֹת; אֱלֹהִים, מִי כְמוֹךָ
אֲשֶׁר הִרְאִיתָנוּ (הִרְאִיתָנִי), צְרוֹת רַבּוֹת-- וְרָעוֹת כ
תִּשׁוּב תַּחֲיֵנוּ (תַּחֲיֵנִי); וּמִתַּהֲמוֹת הָאָרֶץ, תִּשׁוּב תַּעֲלֵנִי
תִּרְב גְּדִלְתִּי; וְתִסַּב תִּנְחַמְנִי כא
גַּם-אֵנִי, אוֹדְךָ בְּכָל-יְנַבֵּל-- אֲמַתְךָ אֱלֹהֵי כב
אֲזַמְרָה לְךָ בְּכֹנּוֹר-- קְדוֹשׁ, יִשְׂרָאֵל
תִּרְנֶנָּה שְׁפָתִי, כִּי אֲזַמְרָה-לְךָ; וְנַפְשִׁי, אֲשֶׁר פָּדִיתָ כג
גַּם-לְשׁוֹנִי-- כָּל-הַיּוֹם, תִּהְנֶנָּה צִדְקָתְךָ כד
כִּי-בִשׂוּ כִי-חֲפָרוּ, מִבְּקָשִׁי רָעַתִּי
כִּי-בִשׂוּ כִי-חֲפָרוּ, מִבְּקָשִׁי רָעַתִּי

אנחנו חוצים השנה את 'ימי חיינו בהם שבעים שנה' ועוברים אל 'אם בגבורות שמונים שנה'. אמנם חיי אומה הם נצחיים, אבל יש משהו בגבורה של שנות שמונים.

י אֱלֹהִים, לַמִּדְּתָנִי מִנְּעוּרֵי; וְעַד-הַנְּהָ, אֲגִיד נִפְלְאוֹתֶיךָ.
יח וְגַם עַד-זָקְנָה, וְשִׁיבָה-- אֱלֹהִים אֵל-תַּעֲזֹבֵנִי:
עַד-אֲגִיד זְרוּעֶךָ לְדוֹר; לְכָל-יְבֹא, גְּבוּרָתְךָ.

המעבר לזקנה ושיבה שמעורר מצד אחד חשש של עמידה במקום אֵל-תִּשְׁלִיכֵנִי, לְעֵת זָקְנָה; כְּכֹלוֹת כָּחִי, אֵל-תַּעֲזֹבֵנִי

אך הזקנה מעבירה את התפיסה בעלת הענווה שלנו – אין לנו כח עצמי משלנו, הקב"ה מחדש בנו כוחות, יתחדש כנשר נעורייכי 'וקווי ד' יחליפו כח. תמיד חשבנו כי עצמאות משמעה עמידה על שלנו – זה נכון, אבל לעומת מה? ההבנה כי החופש העולמי מוגבל, כי אנו מנסים לשים לעצמנו עטרה של חופש אבל חופש זה עומד מול מצבים מגבילים עד שאנו שואלים את עצמנו האם תמיד ניאלץ לחיות לצד חרבנו, זו שאלה שמנקרת מאד. ניתן להסתפק במבט חלקי האומר שעלינו לשוב בתשובה, אבל 'השיבנו ד' אליך' אפילו את התשובה אנו תולים בקב"ה, 'ושב ד' את שבותך'. תנועת תשובה של גאולה זו היחשפות לעצמאות הפנימית שבמציאות, לחופש המוחלט שבמציאות.

עומדים מולנו 'מזנבי מחנות', רשעים שאיבדו לכאורה מטרם. עומדים מולנו בנסיונות לפורר אותנו מבפנים. עלינו לזכור שזבוב אין לו כח ליצור פצעים אלא לגלות את המקומות בהם איננו מאמינים בעצמנו. הנחישות שלנו והגבורה שלנו מפנים את מקומם לתחושה שאין אופק, וכאן עלינו לחדש בעצמנו חידושים: א. אין צורך באופק – החיים עצמם טובים. ב. לא להפנות מבט אל אופק, אל משימה חדשה, אלא לתפוס את ההקשר שבתוכו אנו חיים. להוסיף טוב.

יוסף הצדיק שנפטר במנחת שבת, בעת התעלות הרצון לרעווא דרעווין, אומרים אנו

צידוק הדין

וצדקתך אלוקים עד מרום אֶשֶׁר-עֲשִׂיתָ גְדֻלּוֹת; אֱלֹהִים, מִי כְמוֹךָ. בירור הצדק האלוהי לא כפי ערכו הארצי, הטבעי, המוסרי, אלא כפי המרומים. ולכן אלוקים מי כמוך
כ אֶשֶׁר הראיתנו (הִרְאִיתָנִי), צְרוֹת רְבוּת-- וְרָעוֹת:
תְּשׁוּב תַּחֲנִינוּ (תַּחֲנִּינִי); וּמִתְהַמּוֹת הָאֶרֶץ, תְּשׁוּב תַּעֲלֶנִּי.
כא תִּרְב גְּדֻלָּתִי; וְתִסַּב תִּנְחֻמִּי.

אנו בשנות דמדומים של מעבר מפקידה לזכירה, ממשיח בן יוסף שאנו כל הזמן מצווים להתפלל שיחיה, 'תשוב תחייני'. במעבר הזה מתפילה לתפילה, ממדרגה למדרגה, מתפיסה שאופק הוא אלוהי, שכל תנועה שלנו צריכה להיות בעלת ענווה והקשבה, זו החיות של מלך המשיח. ולכן אנחנו מתחילים את פרק עא: בָּךְ-יִתְהַן חֲסִיתִי; אֶל-אֲבוֹשָׁה לַעֲוֹלָם. החיסיון בד', הוא בצור מעון:
ב בָּצִדְקָתְךָ, תַּצִּילֵנִי וּתְפַלֵּטֵנִי; הַטָּה-אֵלַי אֲזִנְךָ, וְהוֹשִׁיעֵנִי.
ג הָיָה לִי, לְצוֹר מְעוֹן לְבֹא-- תִּמְיֵד, צְוִיֶּךָ לְהוֹשִׁיעֵנִי:
כִּי-סָלַעַי וּמִצּוֹדֹתַי אֶתָּה.

ד' מעון אתה היית לנו בדור ודור בטרם הרים יולדו. 'צור מעון לבוא תמיד' צור, פסגת המחשבה האנושית, הצור מתחל לכמה ניצוצות, מופיע את אור התורה הפנימי, צור חיינו, ואנו מבקשים ששפע זה יהיה תמידי ומקיף. הרמ"ד וואלי מדגיש שהבקשה מוציאה אל הפועל את מה שהיה כבר את 'צוית להושיעני'. התפילה היא מעמד נפש בו אנו עצמנו חיים את הדבקות המקיפה וחיים אלה ממילא נחשפים. הגזירה האלוהית מבקשת פתח, פתחו לי פתח כחודו של מחט, פתח התפילה המחברת, האורגת, ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם של בית המקדש.

מעונו של הקב"ה מתגלה בבית המקדש. מחשבתם של ישראל קדמה לכל והיא מתגלה בתוך המציאות הצרה, התגלות זו מזמינה התנגדות, התנגדות לאור, התנגדות לחופש, התנגדות למרחבים. וגם אנחנו איננו מסוגלים לשאת את הסתירה ההכרתית שבין הידיעה לבחירה, בין חופש קטן לחופש גדול ללא גבולות, ואנו נכנסים להתעמת עם הרשע בכלים שלו. אבל דוד המלך מתפלל:

ד אֱלֹהִי--פָּלַטֵנִי, מִיַּד רָשָׁע; מִכַּף מַּעֲגֵל וְחוֹמָץ.
ה כִּי-אֶתָּה תִּקְוֹתִי; אֲדֹנִי יְהוָה, מִבְּטָחִי מִנְּעוּרִי.
ו עֲלִיד, נִסְמַכְתִּי מִבֶּטֶן--מִמְּעֵי אִמִּי, אֶתָּה גֹזִי; בָּךְ תִּהְלֶנִּי תִּמְיֵד.
והתהילה מתפתחת, 'חֲצֹרֹתַי בַּתְּהִלָּה: ה' מִלֵּא פִי, תִּהְלֶנִּי; כָּל-הַיּוֹם, תִּפְאֶרְתְּךָ כֹּל הַיּוֹם לֹא יִהְיוּ לִנוּ דְּבָרִים בְּטִלִּים, הַכֹּל יִתְקַדֵּשׁ יַעַם זֶה יִצְרֵתִי לִי תִהְיֶה יִסְפְּרוּ' בעצם החיים שלנו. ההתנגדות אלינו תובעת מאיתנו להתקדש, להפוך לחסידיים עליונים.
כב גַּם-אֲנִי, אוֹדֶךָ בְּכָל-יְגִל-- אֶמְתִּיךָ אֱלֹהִי:
אֲזַמְּרָה לְךָ בְּכֹנֹר-- קְדוֹשׁ, יִשְׂרָאֵל.
כג תִּרְנֶנָּה שְׁפָתַי, כִּי אֲזַמְּרָה-לְךָ; וְנִפְשִׁי, אֶשֶׁר פָּדִיתָ. מהשפתיים החיצוניות אל הלשון הפנימית – כגאולה המתחילה מלמטה למעלה:
כד גַּם-לְשׁוֹנִי-- כָּל-הַיּוֹם, תִּהְיֶה צִדְקָתְךָ:
כִּי-בִשְׂוֵי כִי-חֲפְרוּ, מִבְּקָשֵׁי רָעִתִי

ככל שאנו מרבים בתהילה, אנו עומדים על המעמד הפנימי, באים בחצרות ד', באים אל 'מעון ביתך'. המעון הזה הוא מקום הזקנה. אומה מכירה לא בזה שאין לה כוחות, אלא בכח העצום הפנימי שלה. מחליפה כפשוטו כח מוגבל בכח בלתי מוגבל. המעבר משבעים לשמונים, להתעלות אל מעל לפנים והתוך של העולם הטבעי אל עולם עליון יותר, רחב יותר, למרחב של 'מלך שהשלום שלו' כפי שמתחיל פרק עב'.

יום העצמאות הוא יום בו אנו מבקשים להפסיק להתבייש, לא כמו בעוה"ז אומר המדרש בו אנו בושים אלא כמו העוה"ב, אל יתבייש מפני המלעיגים עליו בעבודת ד',

עבודת ד' מיוחדת של ענוה ושל הקשבה, היא זו שתעמוד לנו מול צוררנו, והיא מחייבת אותנו להתמלא בתהילת ד' עד השפתיים המרננות בוצמה ועד הפה והלשון המלא תהילה. מתחילים אנו בהודאה 'הודו לד' כי טוב' כדי לבוא אל שערי היום הקדוש הזה וממשיכים בהלל 'זה היום עשה ד' נגילה ונשמחה בו' – בקב"ה מחולל הכל.